

מראי מקומות- בכורות ז'

ההיתר, וכגון שנולד מן הטריפה, דהתם לא שייך לומר דהולד הוי "מין" טריפה, אלא דכל איסורו הוא משום דנולד מן הטריפה, בזה אמרי' דתלוי אם אמרי' דזה וזה גורם מותר או אסור. ולפי"ז, לכאור' ק' מהמשנה דידן, דאיירי לענין עיבורו מן הטמא, ומדמה הגמ' הפלוגתא דזה וזה גורם דאיירי לענין טריפה, והכא הלא שייך הענין של חוששין לזרע האב, דהשאלה הוא מאיזה מין הוא, ואי"ז דיון אם חשיב דאתא מכח זה או אתא מכח זה.

(ד) **בעלמא סבר ר"א זה וזה גורם אסור, ושאני הכא דא"כ נכתוב קרא וכו' - הק' בהערות להגרי"ש, מהכ"ת באמת לחלק ביניהם, וכיון דר"א ס"ל מדרשא דלגבי טמא הבא מן הטהור ויש לו סימן א' ועיבורו מן הטמא דמדרשא מותר, למה לא נילף מכאן לכל זה וזה גורם שיהא מותר, וכן לר' יהושע, אם מדרשא ידע דהכא אסור, נילף מכאן לכל זו"ג דאסור. וביאר ע"פ מש"כ הר"ן בע"ז (נא: בדפיו) דטעמא דזה וזה גורם מותר, היינו משום דנתבטל האיסור בהיתר, דכי היכי דחד בתרי הי' בטל ביבש או בתערובת היכא שליכא טעם, ה"נ היתר הבא מחמת גרמת איסור, כל היכא שאיסור והיתר גרם לו, הרי הוא כאילו נתבטל איסור זה. וביאר הגרי"ש דהענין הוא דכי היכא דא' איסור בטל בהיתר בכמות, ה"נ יש ענין של איסור הבטל בהיתר באיכות, דהיינו דכשגורם האיסור יש לו כנגדו גורם של היתר, זה מבטל כח האיסור. וכיון שכן, אפשר דכל מה שההיתר יכול לבטל האיסור באיכות, היינו רק היכא שאין ניכר האיסור, אבל כשניכר על הפועל היוצא שהאיסור נפעל בו וניכר בו שם האיסור, אפשר מסברא שלא נאמר כאן ביטול, שהרי האיסור ניכר בהתוצאה. וא"כ, י"ל דאע"ג דס"ל לר' יהושע כאן בטמא הבא מן הטהור ועיבורו מן הטמא דזה וזה גורם אסור, ומקרא דכבשים ועזים, שאני התם שהתולדה היא שנולד בצורת טמא, וא"כ ניכר בתולדה פעולת האיסור, ומסתבר דדוקא בכה"ג אמרי' דזו"ג גורם אסור,**

(א) **אבל אתה אוכל הבא בסימן א', ואיזה זה זה הבא בסימן א', וכו' - פרש"י, כלומר שדומה לאמו במקצת, כגון טמא שנולד מן הטהור ודומה לאמו במקצת. וע' במהרי"ט אלגאזי (פרק ראשון, א', ד') שהביא מה שהק' בשטמ"ק השלם, הא בסמוך מוקמינן לה כר"ש דס"ל דגמל הנולד במעי פרה אסורה, אע"פ שדומה לאמו במקצת בהא דפרסותיו סדוקות. ותי' דאף דגמל יש לו סימן א' של טהרה, אבל מ"מ יש לו שם של בהמה טמאה אפי' אם סימן הטהרה שלה, משא"כ אם נולד מין א' בסימן א' של טהרה, דאין לו שם בהמה טמאה, אלא שנשתנה ממינו בזה שיש לו סימן טהרה, בזה סגי ביש לו סימן א' של טהרה להתירה.**

(ב) **והאמר ריב"ל, לעולם אין מתעברת לא טמאה מן הטהור ולא טהורה מן הטמא - הק' הרד"ל (ח.), הא לקמן שם אי' דכל שתשמישו ועבורו שוה יולדים ומגדלים זה מזה, וא"כ פשוט הוא שאין טמאה מתעברת מן הטהורה ולהיפוך, שהרי אין עיבורן שוה, וגם מאי פליגי ר"א ורבנן בענין אם חי' מתעברת מבהמה או לא, נחזי אנן אם עיבורן שוה או לא. וכ' דאולי יש לדחות ע"פ מה שמדויק מרש"י שם, דמה שאין יולדים ומניקים זה מזה, היינו שניהם, דאם אין עבורן שוה, יכולים להוליד או להניק זה מזה, אבל אינו יכול להוליד וגם להניק זה מזה. משא"כ טמאה מן הטהור ולהיפוך, דאף אין יכולין להתעבר מהדדי כלל.**

(ג) **למימרא דר"א סבר זה וזה גורם מותר, וכו' - ע' בחי' הגרי"ז שהביא מש"כ הגר"ח בספרו (מאכ"א ג', י"א) לייסד שיש לחלק בין ענין של זה וזה גורם, ובין הענין של חוששין לזרע האב. דהיכא דאיירי לענין מין, דהיינו דמספקינן איך לייחסו, בזה אמרי' דתלוי באם חוששין לזרע האב או לא, האם מייחסין ולד זה להאב או להאם, ואיזה מין הוא. אבל היכא דלא שייך ענין "מין" בכלל, אלא ענין של איסור והיתר, התם כבר שייך להנדון של זה וזה גורם, אם חשיב דבא מהאיסור או מן**

זה תאכלו הוי הריבוי, דמשמע אפי' מעוף
טמא, וזהו שריצתו, והמיעוט הוא מהא
דכתי' "אך", לומר דבש דבורים שרי.

(ח) **זרעא דאילא הוא** - ומבואר דמשום דזרעא
דאילא הוא, משום הכי מותר. וכ' **הבית יוסף**
(יו"ד פ"א, ג'), דמשמע דטעם דמותר הוא
משום דהוי פירשא בעלמא.

משא"כ בכל שאר זוז"ג, דאינו ניכר בכלל
פעולת האיסור, שפיר י"ל דלא אמרי' בכה"ג
דזוז"ג אסור. וגם לר"א, דס"ל בעלמא דזוז"ג
אסור, וכאן מותר ג"כ משום קרא, ולא הביא
ראי' מכאן לשאר דין זוז"ג, ביאר הגרי"ש
דהיינו משום דשאני הכא, דגם בדבר הטמא
הגורם את האיסור יש בכללו היתר, שהרי
מיירי בקלוט היוצא מן הטהור, שיכול לעבר
הטהור, וא"כ י"ל דרק בכה"ג זה וזה גורם
מותר, היכא דגורם האיסור יש בה ג"כ חלקי
היתר, אבל היכא שהגורם לאיסור הוא איסור
מוחלט, אפשר דזה וזה גורם אסור.

(ה) **מגופא קמימצצי ואסירי** - כ' **החזון איש** (ט"ז
(א), י"ד) דנראה דאין הכוונה דנאסר מחמת
תערובת לחלוחית הגוף, דעל ידו נאסר המי
רגלים, אלא חשבינן להו כולהו כדבר הבא
מן חי, דכשבאין ומתערבין בדם בטלי להו
אגב הגוף, והוי כבשרה, וכפורשין אח"כ, הוי
כיוצא מגופה, אלא שאם לא מימצצי מגופה,
אז אין הבלעתם גמורה, ולכן חשבינן ליה
כמיא עול ומיא נפיק.

(ו) **אלא מן הטמא, והני נמי מינא דטמא הוא** - ע'
בהערות להגרי"ש דנסתפק בכוונת הגמ'
בפשיטתו, האם הגמ' פושט דבאמת זה
נחשב מגופי' קא מימצצי, ולכן אסורה, או
דפשט לאסור אפי' דהבלא דבישרא. ונקט
כצד השני זה, דהא למדין דין זה מריבוי לשון
דמתני', ואם הי' בא רק לגלות המציאות, לא
הי' בזה חידוש כ"כ ללמד זה מיתור דמתני',
אע"כ משמע דהוי חידוש לדינא, דאף מהבל
דבשר גרידא נחשב דמינא דטמא הוא.

(ז) **ומוציא אני דבש הגזין והצירעין שיש לו שם**
לויי - הק' **הבית יוסף** (יו"ד פ"א, ט'), מנ"ל
לר' יעקב למעט דבש גזין וצירעין, דהא בקרא
לא אידכר דבש, אלא מדיוקא דאבל אתה
אוכל מה שעוף הטמא משריץ ילפי' זה,
ובכלל דרשה זו הוא ג"כ דבש גזין וצירעין,
ולא תי'. וע' ביד דוד שהביא בשם הספר
הישר דבאמת יש כאן ריבוי ומיעוט, והגמ'
מה לרבות ומה למעט, ומסיק לרבות דבש
דבורים שכן אין לה שם לויי, ולמעט דבש
גזין וצירעין שאין לה שם לויי. והק' היד דוד
ע"ז, מהו הריבוי והמיעוט, וצידד לומר דאת